

Федоришена Ю. Ю.,

оперуповноважений

Управління протидії злочинам у сфері економіки

ГУМВС України в Одеській області,

підполковник міліції

ВЗАЄМОДІЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ТА КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ТА ПРИПИНЕННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОРУШЕННЯМ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Анотація. У статті розглянуті види, напрямки та форми взаємодії оперативних підрозділів ОВС з іншими суб'єктами щодо розкриття злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, визначено їх перелік та охарактеризовані завдання, визначені вимоги, яким повинна відповідати взаємодія слідчих та працівників оперативних підрозділів. В даній статті йдеться про види, напрямки та форми взаємодії оперативних підрозділів ОВС з іншими суб'єктами при виявленні та припиненні злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, визначені перелік та охарактеризовані завдання, визначені вимоги, яким повинна відповідати взаємодія слідчих та працівників оперативних підрозділів. В даній статті йдеться про види, напрямки та форми взаємодії оперативних підрозділів ОВС з іншими суб'єктами при виявленні та припиненні злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, визначені перелік та охарактеризовані завдання, визначені вимоги, яким повинна відповідати взаємодія слідчих та працівників оперативних підрозділів.

Ключові слова: взаємодія, координація, вид, напрямок, форма, система, суб'єкт, завдання, взаємозв'язки, відносини, обмін, взаємовигідність, попередження, виявлення, припинення, розслідування, підрозділ, співробітництво.

Актуальність теми полягає в тому, що результативність роботи щодо виявлення, документування та розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, значною мірою залежить від добре налагодженої взаємодії між оперативними підрозділами ОВС та іншими державними органами, а інколи і громадськими організаціями (формуваннями).

До питання взаємодії оперативних підрозділів протидії злочинам у сфері економіки з іншими правоохоронними та контролюючими органами при виявленні та припиненні злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, звертались такі науковці, як Бандурка О.М., Кравченко Ю.Ф., Єрмаков К.К., Аксенов А.А., Івенко О.І., Підболячий В.Ф., Василюк В.І., Плішкін В.М., Ніколаюк С.І., Никифорчук Д.Й., Томма Р.П., Барко В.І.

У фаховій науковій літературі взаємодія з питань правоохоронної діяльності визначається, як: 1) заснована на законах та підзаконних актах, узгоджена за метою, місцем та часом діяльність різних ланок системи органів внутрішніх справ щодо охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю [1, с. 4]; 2) спільна діяльність конкретних служб і підрозділів, спрямована на вирішення загальних завдань, котрі займають рівноправне положення [2, с. 13]; 3) стан взаємозв'язків між елементами системи органів внутрішніх справ, при якому вони взаємно впливають один на одного та на відповідну сферу діяльності [3, с. 503]; 4) заснована на законі та підзаконних актах спільна або погоджена за місцем і часом в певних межах діяльність

підрозділів карного розшуку та не підпорядкованих їм інших служб органів внутрішніх справ, що здійснюється відповідно до їх компетенції та спрямована на виявлення й розкриття злочинів, нейтралізацію причин і умов, що сприяють їх вчиненню [4, с. 104]; заснована на законі та відомчих нормативних актах діяльність щодо поєднання зусиль, сил, засобів і методів слідчих апаратів та оперативних підрозділів для своєчасного і підставного порушення кримінальної справи, створення передумов швидкого і повного розкриття злочину, ефективного розслідування, для викриття винних і забезпечення правильного застосування закону з тим, щоб кожна особа, яка скоїла злочин, була справедливо покарана і жодна невинна – не була притягнута до кримінальної відповідальності та засуджена [5, с. 118]; урегульована адміністративно-правовими нормами, погоджена за метою, часом і місцем, діяльність суб'єктів ОВС, при якій вони впливають один на одного і на суспільні відносини, опосередковані існуванням правопорушень [6, с. 7] тощо.

Аналіз вище наведених визначень поняття «взаємодія» надав змогу до її загальних ознак віднести такі: наявність не менше двох суб'єктів взаємодії; наявність єдиної загальної мети; погодженість спільних заходів хоча б за одним із аспектів (місце, час, методи тощо); нормативна урегульованість загальних засад такої взаємодії.

У науковій літературі визначаються *вимоги*, котрим повинна відповідати така взаємодія. О.М. Бандурка до таких відносить: усі оперативні підрозділи повинні мати єдину ціль, діяти в межах своєї компетенції, керуватися своїми відомчими нормативними актами, а працівники – функціональними обов'язками; взаємодія повинна супроводжуватися взаємним інформуванням оперативних підрозділів; оперативні підрозділи повинні проводити взаємні інструктажі, службові наради, засідання, конференції, аналізи і підведення підсумків [7, с. 140]. Інші автори, розглядаючи вимоги, яким повинна відповідати взаємодія слідчих і працівників оперативних підрозділів, називають такі: здійснюватися відповідно до вимог кримінально-процесуального закону і слідчої етики; узгоджуватися (за цілями, місцем, часом і компетенцією); забезпечувати керівну і організуючу роль слідчого при належній самостійності оперативних підрозділів у виборі та прийнятті рішень з виконання поставлених слідчим завдань; здійснюватися з урахуванням особливостей криміналістичної ситуації, відповідно до тактико-методичних рекомендацій і забезпечувати нерозголошення відомостей, отриманих оперативно-розшуковим шляхом [8, с. 135].

Важливість взаємодії обумовила виокремлення у Проекті Концепції реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України окремого пункту за назвою «Взаємодія МВС України з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування» (п. 3.4) [9], де наголошується на необхідності: вивчення питання про можливість створення спеціального органу (комітету) з координації діяльності правоохоронних органів, передбачивши утворення в його складі підкомітетів за основними напрямками боротьби зі злочинністю (п. 3.4.1); створення в областях координаційних рад, комітетів з питань боротьби з корупцією та злочинністю на чолі з головами обласних державних адміністрацій за участю начальників управлінь МВС в областях, керівників інших правоохоронних органів (п. 3.4.2) [10].

Значення взаємодії для досягнення успіхів у правоохоронній діяльності підкреслюється у чинному законодавстві. Так, взаємодія з трудовими колективами, громадськими організаціями й населенням у ст. 3 Закону України «Про міліцію» визначена одним із правових принципів її діяльності. Проте, на нашу думку, доцільно було б закріпити взаємодію як один із обов'язків працівників міліції у ст. 10 цього ж Закону, оскільки будь-який правовий принцип повинен реалізовуватись у відповідних повноваженнях (правах чи обов'язках) суб'єкта, щодо якого він передбачений.

Взаємодія з органами управління і населенням закріплена як один із принципів оперативного-розшукової діяльності. Більше того, на відміну від Закону України «Про міліцію», вона визначена одним із обов'язків підрозділів, що здійснюють оперативного-розшукову діяльність. Так, у ст. 7 Закону України «Про оперативного-розшукову діяльність» зазначено, що підрозділи, що здійснюють оперативного-розшукову діяльність, зобов'язані... здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами, в тому числі відповідними органами іноземних держав..., з метою швидкого і повного розкриття злочинів та викриття винних. У зв'язку з чим, у спеціальній літературі наголошується на тому, що взаємодія носить не альтернативний, а обов'язковий характер..., в сучасних умовах швидке та повне розкриття більшості тяжких злочинів без застосування оперативного-розшукових сил, засобів і методів неможливе [11, с. 120].

З питань взаємодії міністерств внутрішніх справ незалежних держав у сфері боротьби із злочинністю підписано відповідну Угоду, котра є різновидом міжнародного договору [12]. У цій угоді визначено напрямки та форми такої взаємодії. Так, в ст. 4 Угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав, ратифікованої Законом України № 34/95-ВР від 27 січня 1995 р. зазначено, що держави-учасниці проводитимуть спільну роботу по боротьбі з незаконним використанням об'єктів авторського права і суміжних прав, через свої компетентні організації сприятимуть розробці конкретних програм і заходів [13].

В ст. 2 Угоди про співробітництво по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності, ратифікованої Законом України № 1972-III від 21 вересня 2000 р. зазначено, що з метою вироблення узгоджених форм і реалізації методів взаємодії у сфері охорони і захисту інтелектуальної власності Сторони будуть здійснювати співробітництво в питаннях попередження, виявлення, припинення і розслідування правопорушень у цій сфері на основі дотримання принципів рівноправності і взаємної вигоди та відповідно до міжнародних договорів і свого національного законодавства [14].

Координація діяльності щодо передачі прав на об'єкти інтелектуальної власності, в тому числі створені повністю або част-

ково за рахунок державного бюджету, координація роботи з інформаційного забезпечення діяльності у сфері інтелектуальної власності, здійснення нормативно-методичного керівництва в цій сфері, забезпечення комплектування національного фонду патентної документації, а також взаємодія з Радою з питань науки та науково-технічної політики при Президентові України, центральними та місцевими органами виконавчої влади, Національною академією наук, іншими академіями наук, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, а також з відповідними органами інших держав [15] закріплені у Положенні про Державний департамент інтелектуальної власності як його функції.

Аналіз вищевказаних правових актів надав змогу: по-перше, зробити висновок про те, що поряд із поняттям «взаємодія», у нормативних актах та спеціальній літературі використовується поняття «координація», що потребує відповідного їй розмежування; по-друге, визначити суб'єкти взаємодії у цій сфері, котрі варто обрати основним критерієм для визначення її видів, напрямків та форм.

Не вдаючись у теоретичну дискусію щодо розмежування взаємодії та координації, вважаємо, що основна різниця між ними полягає у тому, що на відміну від взаємодії, координація обов'язково передбачає суб'єкта, наділеного координаційно-владними повноваженнями щодо інших учасників сумісної (спільної) діяльності, тобто взаємодії. Крім того, ми поділяємо висловлену думку про те, що «координація – це організація взаємодії» [16, с. 506], оскільки, у переважній більшості випадків, сторони взаємодії є рівними, хоча не завжди (наприклад, взаємодія між учасниками слідчо-оперативної групи, де слідчий виконує координуючу функцію). Отже, будь-яка взаємодія між суб'єктами спільної діяльності може бути (або не бути) скоординованою, тобто, в останньому випадку не передбачати суб'єкта (органу або окремої службової чи посадової особи), наділеного координаційними (узгоджувальними та погоджувальними) повноваженнями щодо інших учасників сумісної діяльності.

Перед тим як визначити види, напрямки та форми взаємодії оперативних підрозділів ОВС з іншими суб'єктами щодо розкриття злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, доцільно, насамперед, визначити їх перелік та стисло охарактеризувати їх завдання.

Так, *систему* державних органів та громадських організацій, здійснюючих протидію правопорушенням та злочинам, що вчиняються у сфері інтелектуальної власності, утворюють:

1. Верховна Рада України, у складі якої діє Комітет Верховної Ради з питань науки і освіти з відповідним підкомітетом Верховної Ради з питань інтелектуальної власності та інформатизації, який: розробляє та розглядає проекти законів та інші нормативно-правові акти з питань інтелектуальної власності; проводить наукові дослідження у сфері інтелектуальної власності та інформатизації; проводить експертну оцінку наданих пропозицій і приймає рішення згідно з чинним законодавством.

2. Кабінет Міністрів України у складі якого діє міжвідомчий комітет з проблем захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, і який створений з метою забезпечення координації діяльності міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади та підготовки пропозицій щодо комплексного розв'язання проблем правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності, виконання зобов'язань, що випливають з міжнародних договорів України у цій сфері. Кабінет Міністрів України 5 травня 2004 р. видав розпорядження на вико-

нання Угоди про співробітництво про припинення правопорушень та злочинів у сфері інтелектуальної власності, підписаної представниками країн СНД 6 березня 1998 р. та ратифікованої Законом України від 21 березня 2000 р., яким визначені повноважні органи, відповідальні за виконання зазначеної Угоди: Міністерство освіти і науки України, Міністерство збройних сил України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Міністерство юстиції України, Міністерство економіки України, Державна податкова адміністрація, Державна митна служба України, Антимонопольний комітет України тощо [17].

3. Міністерство внутрішніх справ України, структурним підрозділом якого є Департамент протидії злочинності у сфері економіки основними напрямками роботи якого є запобігання та викриття фактів незаконного тиражування і розповсюдження контрафактної продукції, неліцензійного комп'ютерного програмного забезпечення, а також виробництва і розповсюдження фальсифікованої продукції з незаконним використанням товарних знаків відомчих вітчизняних та зарубіжних виробників.

4. Органи фіскальної служби України, котрі у своєму складі мають відповідні підрозділи по боротьбі зі злочинами у сфері інтелектуальної власності, що здійснюють заходи (перевірки, контрольні закупки, обшуки) щодо запобігання та викриття фактів незаконного тиражування і розповсюдження контрафактної продукції, неліцензійного комп'ютерного програмного забезпечення, а також виробництва і розповсюдження фальсифікованої продукції з незаконним використанням товарних знаків відомчих вітчизняних та зарубіжних виробників тощо, і які спільно з органами внутрішніх справ та іншими правоохоронними органами проводять спеціальні рейди з відпрацювання об'єктів (ринків, магазинів, торгових центрів) на предмет виявлення незаконного розповсюдження контрафактної продукції. Державна фіскальна служба України здійснює контроль за тривалістю нарахування і сплати податків у разі ввезення та виробництва (збирання) аудіо– та відеопродукції на території України. На підставі положень законодавства здійснює заходи з вилучення та знищення примірників контрафактної продукції, що сприяє забезпеченню захисту прав інтелектуальної власності, зокрема авторських і суміжних прав на аудіо– та відеопродукцію. Особливу увагу приділяє виявленню та знешкодженню підпільного виробництва такої продукції

5. Служба безпеки України бере участь у розробленні та здійсненні заходів із забезпечення захисту державної таємниці України. У порядку, визначеному законодавством, сприяє підприємствам, установам, організаціям, підприємцям у збереженні їхньої комерційної таємниці, розголошення якої може завдати шкоди життєво важливим інтересам України. Відповідно до указів Президента України має право створювати спеціальні підрозділи із запобігання правопорушенням у сфері інтелектуальної власності. Несе відповідальність за державну політику щодо голографічного захисту товарів і документів, здійснює державний контроль і координацію діяльності у цій сфері [18].

6. Органи прокуратури здійснюють нагляд за законністю діяльності правоохоронних органів, здійснюючих протидію злочинам, що вчиняються у сфері інтелектуальної власності.

7. Державна служба інтелектуальної власності України, що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра економічного розвитку і торгівлі і який реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, у зв'язку

з чим: 1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністрові економічного розвитку і торгівлі; 2) організовує в установленому порядку проведення експертизи заявок на об'єкти права інтелектуальної власності, видає патенти/свідоцтва на об'єкти права інтелектуальної власності; 3) здійснює державну реєстрацію об'єктів права інтелектуальної власності, проводить реєстрацію договорів про передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що охороняються на території України, ліцензійних договорів; 4) визначає уповноважені заклади для проведення експертизи заявок на об'єкти права інтелектуальної власності та доручає їм проведення такої експертизи; 5) веде державні реєстри об'єктів права інтелектуальної власності; 6) аналізує стан застосування і дотримання національного законодавства і міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав; 7) здійснює міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності і представляє інтереси України в зазначеній сфері у міжнародних організаціях відповідно до законодавства; 8) організовує інформаційну та видавничу діяльність у сфері інтелектуальної власності; 9) організовує роботу з підготовки та перепідготовки спеціалістів з питань інтелектуальної власності; 10) видає офіційні бюлетені з питань інтелектуальної власності; 11) вивчає, узагальнює та аналізує досвід зарубіжних країн, а також практику застосування законодавства України у сфері інтелектуальної власності, розробляє та вносить пропозиції щодо вдосконалення та гармонізації законодавства України з нормами міжнародних договорів, учасницею яких є або має намір бути Україна; 12) забезпечує ведення обліку організацій колективного управління, визначає уповноважені організації колективного управління, здійснює нагляд за їх діяльністю; 13) організовує розробку нормативів і таблиць щодо розміру мінімальної винагороди і її розподілу між авторами та іншими суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав, подає їх для затвердження в установленому порядку; 14) здійснює заходи, пов'язані із забезпеченням відтворювачів, імпортерів та експортерів примірників, що містять об'єкти права інтелектуальної власності і суміжних прав, контрольними марками, та ведення Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок; 15) здійснює ліцензування виробництва дисків для лазерних систем зчитування, матриць; 16) забезпечує присвоєння спеціальних ідентифікаційних кодів, що підлягають нанесенню на диски для лазерних систем зчитування, матриці; 17) здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням суб'єктами господарювання незалежно від форми власності вимог Законів України «Про авторське право і суміжні права», «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» і «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування»; 18) надає адміністративні послуги у сфері інтелектуальної власності; 19) здійснює управління об'єктами державної власності, що належать до сфери управління ДСІВ; 20) організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю ДСІВ, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління; 21) здійснює інші повноваження, визначені законом [19]. Посадовою особою Служби є ДСІВ очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України

за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра економічного розвитку і торгівлі. ДСІВ з метою організації своєї діяльності: 1) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх реалізацією в апараті ДСІВ, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління; 2) здійснює добір кадрів в апарат ДСІВ та на керівні посади на підприємства, в установи та організації, що належать до сфери її управління, формує кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і працівників апарату ДСІВ; 3) організовує планово-фінансову роботу в апараті ДСІВ, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку в установленому законодавством порядку; 4) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань з мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави; 5) організовує ведення діловодства та архівне зберігання документів в апараті ДСІВ відповідно до встановлених правил.

8. Міністерство юстиції України бере участь у розробленні законодавчих актів з питань інтелектуальної власності, координує законотворчу діяльність у цій сфері та інших галузях законодавства і відповідає за адаптацію законодавства України до законодавства Європейського Союзу [20].

9. Антимонопольний комітет України займається питаннями недобросовісної конкуренції в сфері інтелектуальної власності (неправомірне використання позначень, рекламних матеріалів, упаковки, товару копіювання зовнішнього вигляду виробу, порівняльна реклама, неправомірне збирання, розголошення використання комерційної таємниці). Посадові особи Комітету розглядають справи про порушення антимонопольного законодавства та приймають обов'язкові для виконання рішення про припинення порушень антимонопольного законодавства, накладають штрафи у випадках, передбачених законодавством, надсилають правоохоронним органам матеріали про порушення законодавства, що містять ознаки злочину та рекомендації щодо заходів, спрямованих на запобігання антимонопольного законодавства, розвиток підприємства і конкуренції [21].

10. Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики здійснює державний контроль за дотриманням вимог законодавства України щодо захисту прав споживачів і про рекламу.

11. Органи суду, представлені судами загальної юрисдикції та спеціалізованими судами. У 2000 році сформовано Судову палату Вищого господарського суду України з розгляду справ у господарських спорах, пов'язаних із захистом права на об'єкти інтелектуальної власності, а також відповідні колегії у складі місцевих та апеляційних господарських судів. Окремі судді господарських судів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя спеціалізуються на розгляді спорів щодо зазначених прав [22].

12. Громадські організації здійснюють громадський контроль за діяльністю у сфері інтелектуальної власності, повідомляють правоохоронні органи та засоби масової інформації про стан на ринку інтелектуальної власності, беруть участь у розробці законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань інтелектуальної власності, проведенні загальнодержавних та міжнародних наукових конференцій. За умовами письмового звернення надають консультативну допомогу правоохорон-

ним органам при визначенні контрафактності аудіо-, відеотворів на різноманітних носіях інформації, проводять експертизи об'єктів інтелектуальної власності. Зокрема, такими є: Всеукраїнська громадська організація «Антипіратський союз України»; Агентство захисту прав України; Авторсько-правове товариство; Українська асоціація власників товарних знаків; Всеукраїнська асоціація інтелектуальної власності; Українська асоціація патентних повірених [23, с. 24-25].

Як зазначається у спеціальній літературі, оперативні підрозділи органів внутрішніх справ можуть взаємодіяти: між собою в межах органу внутрішніх справ (карний розшук та підрозділ по боротьбі з економічною злочинністю); з іншими не оперативними підрозділами свого органу внутрішніх справ (карний розшук і слідчий відділ, патрульно-постова служба; дільничні інспектори); з оперативними підрозділами іншого органу внутрішніх справ (підрозділи карного розшуку двох сусідніх райвідділів); з оперативними підрозділами іншого правоохоронного відомства (карний розшук і оперативно-розшуковий підрозділ установи виконання покарань); з неоперативними підрозділами іншого правоохоронного відомства (карний розшук і слідчий відділ прокуратури). Таким чином, залежно від суб'єктного складу взаємодії оперативних підрозділів ОВС з іншими правоохоронними органами щодо розкриття злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, вона може бути: 1) *відомчою*, оскільки здійснюється між органами (підрозділами, службами) ОВС; 2) *міжвідомчою* – здійснюється між органами (підрозділами, службами) ОВС та інших відомств; 3) *міждержавною*, що здійснюється між ОВС та правоохоронними суб'єктами інших держав; 4) *загальною*, суб'єктами якої є як органи загальної, так і спеціальної компетенції, як державні, так і громадські організації (формування); 5) *спеціальною*, суб'єктами якої є лише органи спеціальної компетенції, тобто правоохоронні органи; 6) *скоординованою*, коли один із суб'єктів взаємодії, як правило, міжвідомчої, наділений координаційно-владними повноваженнями.

Спільна діяльність вищезазначених органів, котрі в межах своєї компетенції вирішують питання, що стосуються забезпечення охорони та захисту прав інтелектуальної власності, контролю за дотриманням норм законодавства в цій сфері, свідчить про досягнення позитивних результатів. Так, у рамках виконання відповідної програми скоординованих дій правоохоронних і контролюючих органів по боротьбі з незаконним виробництвом, розповсюдженням і реалізацією аудіо – та відеопродукції, компакт-дисків та інших об'єктів права інтелектуальної власності, з метою уніфікації операцій контролю за дотриманням вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності, за матеріалами СБУ стосовно порушення авторського права і суміжних прав слідчими органами МВС порушено 66 кримінальних справ.

За результатами спільних з Державною службою інтелектуальної власності дій, в 2014-2015 роках конфісковано за рішенням суду у правопорушників та знищено контрафактної продукції у кількості 168 тис. примірників на загальну суму 4,2 млн. гривень, стягнуто штрафів на суму 219 тис. гривень, складено 31 протокол про вчинення адміністративних правопорушень за нормами статті 164-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення [24]. За ініціативою СБУ у 2001 році затверджено положення про порядок голографічного захисту товарів. У 2007 році СБУ видано 26 ліцензій на право провадження господарської діяльності з голографічного захисту (у 2005 році – 133 таких ліцензій), проведено 192 перевірки, анульовано

22 ліцензії. Протягом 2014 року органами Антимонопольного комітету України опрацьовано близько 150 заяв суб'єктів господарювання про прояви недобросовісної конкуренції, пов'язаної з порушенням прав інтелектуальної власності. За результатами розгляду заяв припинено 42 порушення зазначених прав (у 2013 році їх було припинено лише 29).

З метою забезпечення прав інтелектуальної власності на митному кордоні України до розділу X Митного кодексу України та статті 345 внесено суттєві зміни, що стосуються, зокрема, надання митним органам права призупиняти митне оформлення товару за власною ініціативою у разі переміщення через митний кордон України товару, щодо якого не подано заяву про забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, але є достатні підстави вважати, що під час його переміщення їх може бути порушено.

Протягом 2008-2014 років до митного реєстру товарів, що містять зазначені об'єкти, який ведеться митними органами Державної фіскальної служби України, внесено 306 товарів (з них у 2013 році – 116 товарів, зокрема ліки та вироби медичного призначення, гігієнічні та косметичні вироби, алкогольні напої та тютюнові вироби, друкована продукція, устаткування і обладнання тощо). Прийнято 32 рішення про призупинення митного оформлення товарів, стосовно яких виникали підозри у порушенні прав інтелектуальної власності.

У результаті спільних дій працівниками МВС та державними інспекторами з питань інтелектуальної власності щодо запобігання порушенням прав інтелектуальної власності на регіональному рівні протягом 2013 року складено та направлено до суду 5,3 тис. протоколів про адміністративні правопорушення (в основному за статтями 51-2, 164-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення), надано більше ніж 90 приписів про усунення виявлених недоліків у роботі суб'єктів господарювання, пов'язаної з дотриманням прав інтелектуальної власності (у 2012 році – 70). Підрозділами МВС України у 2014 році виявлено 812 злочинів (у 2013 році – 483), що стосуються порушення зазначених прав, зокрема 271 злочин за фактами порушення авторського права і суміжних прав (згідно із статтею 176 Кримінального кодексу України), 471 – за фактами незаконного обігу дисків для лазерних систем зчитування (відповідно до статті 203-1 Кримінального кодексу України), 51 – за фактами незаконного використання знаків для товарів і послуг (згідно із статтею 229 Кримінального кодексу України), закінчено розслідування та направлено до суду 462 кримінальні провадження з обвинувальними висновками (у 2013 році – лише 138 таких справ).

Протягом останніх років кількість розглянутих судами цивільних справ про авторське право місцевими загальними судами збільшилася з 99 (2013 рік) до 134 (2014 рік). Задовольняється приблизно 25-40 відсотків позовних вимог (2009 рік – 35 відсотків, 2010 – 25, 2012 – 41, 2013 – 36, 2014 рік – 29 відсотків). Протягом 2009-2014 років до місцевих господарських судів України надійшла 701 позовна заява зі спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності та розпорядженням майновими правами на об'єкти цієї власності. За цей період закінчено провадження 350 справ, при цьому задоволено повністю або частково позовні вимоги у 114 справах. Найбільше справ у спорах, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, розглянуто господарським судом м. Києва. Значну кількість таких спорів вирішено господарськими судами Харківської (23), Одеської (21) та Дніпропетровської (19) областей і м. Севастополя (19).

Водночас ефективність діяльності системи правової охорони і захисту прав інтелектуальної власності значною мірою залежатиме від розвитку тих її компонентів, що, з одного боку, пов'язані з якісним збільшенням потужності та технічного оснащення інфраструктури захисту прав інтелектуальної власності, а з другого – з розвитком недержавних установ регулювання діяльності у цій сфері. Саме такі установи мають відігравати значно вагомішу роль у вирішенні ключових питань у цій сфері, як це відбувається у розвинутих країнах з ринковою економікою.

Визначивши суб'єкти взаємодії у сфері охорони та захисту прав інтелектуальної власності, яких обрано для визначення її видів, пропонуємо охарактеризувати напрямки та форми такої взаємодії. Наприклад, у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 5 травня 2004 р. «Щодо виконання Угоди про співробітництво про припинення правопорушень та злочинів у сфері інтелектуальної власності» зазначається, що повноважні органи сторін Угоди здійснюють співробітництво шляхом: обміну інформацією про припинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності; створення загальної інформаційної бази даних з питань припинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності з переліком суб'єктів, що мають доступ до неї; проведення заходів щодо запобігання, виявлення, припинення і розкриття правопорушень у сфері інтелектуальної власності; обміну досвідом роботи щодо запобігання, виявлення, припинення і розкриття правопорушень у сфері інтелектуальної власності; обміну навчальною, методичною і спеціальною літературою; організації спільних наукових досліджень, семінарів і конференцій; сприяння у підготовці та підвищенні кваліфікації кадрів; надання за запитом сторін нормативних актів, що регламентують діяльність у сфері інтелектуальної власності [25, с. 209].

У Програмі скоординованих дій правоохоронних та контролюючих органів по боротьбі з незаконним виробництвом, розповсюдженням і реалізацією аудіо – і відеопродукції, компакт-дисків та інших об'єктів інтелектуальної власності, хоча і зазначено, що вона «визначає основні напрямки співробітництва правоохоронних та контролюючих органів в боротьбі з правопорушеннями в сфері інтелектуальної власності» [26], натомість у ній, фактично, визначено не напрямки, а заходи (підкреслено нами) боротьби з незаконним виробництвом, розповсюдженням і реалізацією аудіо– і відеопродукції, компакт-дисків та інших об'єктів інтелектуальної власності, серед яких: удосконалення нормативно-правової бази у сфері виробництва, розповсюдження і реалізації аудіо – і відеопродукції, компакт-дисків та інших об'єктів інтелектуальної власності; удосконалення існуючої інфраструктури з використання об'єктів інтелектуальної власності; кадрове та інформаційне забезпечення системи охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

У спеціальній літературі зазначається, що суб'єкти взаємодії з питань розкриття злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, здійснюють співробітництво шляхом проведення заходів щодо запобігання, виявлення, припинення і розкриття правопорушень та злочинів у сфері інтелектуальної власності, обміну інформацією з цих питань, створення загальної інформаційної бази даних з питань припинення правопорушень та злочинів у сфері інтелектуальної власності [27, с. 25].

Теоретики ОРД зазначають, що взаємодія працівників кримінального розшуку... передбачає: спільне вивчення, аналіз та оцінку

оперативної обстановки з подальшим складанням плану заходів, виконання якого вимагає комплексного використання сил та засобів; безпосередню участь у проведенні оперативно-розшукових заходів; спільне виявлення правопорушників, злочинів, обставин, котрі можуть викликати ускладнення оперативної обстановки, та умов, що їм сприяють; спільне відпрацювання території, об'єктів, проведення рейдів та перевірок дотримання чинного законодавства в установах, закладах, організаціях; участь у розробці єдиної дислокації постів та маршрутів патрулювання на території обслуговування; формування слідчо-оперативних груп, які створюються для розкриття злочинів, вчинених за умов неочевидності; спільне обговорення наслідків роботи, їх оцінка та визначення заходів для вдосконалення подальшої взаємодії [28, с. 36].

Якщо розглядати змістовну сторону виникаючих у процесі взаємодії відносин, то їх можна підрозділити на *процесуальну й організаційну форми*. Процесуальна форма взаємодії суб'єктів ОРД із іншими підрозділами органів внутрішніх справ передбачена кримінально-процесуальним законодавством і визначається наявністю суворо регламентованих кримінально-процесуальним законом правовідносин. До них можна віднести: своєчасне повідомлення органів слідства про виявлення за оперативно-розшуковим даними злочинів і розгляд їхніми співробітниками повідомлень про злочини, виявлені за оперативно-розшуковим даними; виконання оперативним працівником доручень слідчого про перевірку оперативно-розшуковим шляхом відомостей, маючих значення для встановлення підстав для початку кримінального провадження; здійснення поряд зі слідчими (розшуковими) діями, необхідних оперативно-розшукових заходів; надання сприяння слідчому з розшуку злочинців, підозрюваних у вчиненні злочину тощо.

Завершуючи розгляд питань *взаємодії* оперативних підрозділів ОВС з іншими суб'єктами щодо протидії злочинам, пов'язаним з порушенням прав інтелектуальної власності, пропонуємо визначити її як *регламентовану правовими актами систему спільних та узгоджених за часом, місцем і заходами дій кількох органів (служб, підрозділів), один із яких може бути наділений координаційно-владними повноваженнями щодо вирішення як загальних для всіх її учасників, так і спеціальних, завдань*.

Література:

- Ермаков К.К. Взаимодействие и координация в органах внутренних дел : лекция. – М.: Академия МВД СССР, 1971. – 24 с.
- Аксенов А.А. Организация взаимодействия в органах внутренних дел как функция управления : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.02 / Академия МВД СССР. – М., 1974. – 24 с.
- Івенко О.І. Сутності інформаційної взаємодії підрозділів карного розшуку // Актуальні проблеми взаємодії оперативних та слідчих підрозділів у протидії організованій злочинній діяльності : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. – Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2008. – С. 83-85.
- Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність : підручник. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – Частина I. – 336 с.
- Оперативно-розшукова інформація: проблеми реалізації : монографія / О.П.Снігер'єв, Г.О.Душейко, О.А. Долгий та ін.; [за заг.ред. А.М.Подольки і П.В.Коляди]. – Суми: ВВП „Мрія-1», 2003. – 204 с.
- Підболячий В.Ф. Правові та організаційні основи взаємодії СБ України з правоохоронними та іншими державними органами України у протидії контрабанді : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 21.07.01 «Забезпечення державної безпеки України» / В.Ф. Підболячий. – К.: Нац. академ. СБУ, 2007. – 18 с.
- Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність : підручник. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – Частина I. – 336 с.
- Особливості розкриття злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухівки : наук.-практ. посібник / за заг. ред. чл.-кор. Академії пед. наук Я.Ю. Кондратьєва. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. – 184 с.
- Про невідкладні заходи щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту, імпорту та розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування : указ Президента України від 30 січня 2002 р. № 85 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://president.gov.ua>
- Проект Концепції реформування системи Міністерства внутрішніх справ України. – К.: МВС України. – 2007. – 27 с.
- Попередження і розкриття злочинів підрозділами карного розшуку : підручник / [за заг. ред. Ю.Ф. Кравченка]. – К.: РВВ МВС України, 2000. – 423 с.
- Про взаємодію міністерств внутрішніх справ незалежних держав у сфері боротьби із злочинністю : угода міністерств внутрішніх справ незалежних держав від 24 квітня 1992 р.
- Угода про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав : ратифікована Законом України № 34/95-ВР від 27 січня 1995 р.
- Угода про співробітництво по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності : ратифікована Законом України № 1972-III від 21 вересня 2000 р.
- Положення про Державний департамент інтелектуальної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 2000 р. № 997 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.ukrgold.net>.
- Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ. – К.: НАВСУ, 1999. – 702 с.
- Иншаков С.М. Криминология : учебное пособие. – М.: Юриспруденция, 2002. – 352 с.; Угода про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав : ратифікована Законом України № 34/95-ВР від 27 січня 1995 р.
- Про Службу безпеки України : закон України від 25 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
- Положення Про Державну службу інтелектуальної власності України, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2014 р. № 658 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://sips.gov.ua/ua/polozhennia>
- Про Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування»: постанова Верховної Ради України від 27 червня 2007 року № 1243-V // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 45. – Ст.524.
- Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : указ Президента України від 30 грудня 1997 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – №2. – Ст. 47.
- Про Антимонопольний комітет України : закон України від 26 листопада 1993. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – Ст. 472.
- Протидія злочинам у сфері інтелектуальної власності (ст.ст. 176, 177, 227, 229 КК України) : наук.-практ. посіб. / [С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук, Р. П. Томма, В. І. Барко]. – К.: КНТ, 2006. – 192 с.
- Звіт діяльності МВС України за 2007р. – К.: МВС України, 2008. – 56 с.
- Щодо виконання Угоди про співробітництво про припинення правопорушень та злочинів у сфері інтелектуальної власності : розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 травня 2004 р.
- Про затвердження програми скоординованих дій правоохоронних та контролюючих органів по боротьбі з незаконним виробництвом, розповсюдженням і реалізацією аудіо – і відеопродукції, компакт-дисків та інших об'єктів інтелектуальної власності : наказ Міністерства освіти і науки України, МВС України, СБУ України, ДПА України, ГП України, Міністерства культури і мистецтв України, Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Державної митної служби України від 21 травня 2003 р. № 310/527/193/240/71/1/2-103 вих/271/62/343. – 13 с.
- Протидія злочинам у сфері інтелектуальної власності (ст.ст. 176, 177, 227, 229 КК України) : наук.-практ. посіб. / [С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук, Р. П. Томма, В. І. Барко]. – К.: КНТ, 2006. – 192 с.
- Попередження і розкриття злочинів підрозділами карного розшуку : підручник / [за заг. ред. Ю.Ф. Кравченка]. – К.: РВВ МВС України, 2000. – 423 с.

Федоришина Ю. Ю. Взаимодействие оперативных подразделений противодействия преступлениям в сфере экономики с другими правоохранительными и контролирующими органами при выявлении и пресечении преступлений, связанных с нарушением прав интеллектуальной собственности

Аннотация. В статье рассмотрены виды, направления и формы взаимодействия оперативных подразделений ОВД с другими субъектами по раскрытию преступлений, связанных с нарушением прав интеллектуальной собственности, определены их перечень и охарактеризованы задачи, определенные требования, которым должна соответствовать взаимодействие следственных и работников оперативных подразделений. В данной статье речь идет о видах, направлениях и формах взаимодействия оперативных подразделений ОВД с другими субъектами при выявлении преступлений, связанных с нарушением прав интеллектуальной собственности, определены перечень и охарактеризованы их задачи, предсталены основные требования, которым Должны соответствовать взаимодействия работников следственных и оперативных подразделений.

Ключевые слова: взаимодействие, координация, вид, направление, форма, система, субъект, задачи, взаимосвязи, отношения, обмен, взаимовыгодность, предупреждения, выявления, пресечения, расследования, подразделение, сотрудничество.

Fedoryshyn Ju. Interaction operational units combating economic crimes with other law enforcement and regulatory authorities in identifying and combat crimes related to violation of intellectual property rights

Summary. Interaction operational units combating economic crimes with other law enforcement and regulatory authorities in identifying and combat crimes related to violation of intellectual property rights. The article describes the types, areas and forms of cooperation between police operational units with other entities to disclose crimes related to violation of intellectual property rights defined and characterized for their tasks defined requirements to be met by the interaction of investigators and employees of operational units.

Key words: cooperation, coordination, type, direction, shape, system, subject, task, relationship, relationships, sharing, mutual benefit, prevention, detection, suspension, investigation, unit collaboration.